

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи

проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 20__ р.

ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

РОБОЧА ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки спеціаліста

спеціальності 7.01010101 «Дошкільна освіта»

7.010100102 «Початкова освіта»

«Соціальна педагогіка»

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» для студентів спеціальності 7.01010101 «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Соціальна педагогіка» – 2015. – 10 с.

Розробник: Кузава І. Б. – кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: Фасолько Т.С. – завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту імені Тараса Шевченка

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогіки

протокол 2 від 16 вересня 2015 р.

Завідувач кафедри: _____ (Смолюк І.О.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією педагогічного інституту

протокол № 2 від 22 вересня 2015 р.

Голова науково-методичної комісії педагогічного інституту _____ (Антонюк В.З.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

Вступ.

Навчальна дисципліна „Основи інклюзивної освіти” належить до циклу навчальних дисциплін природничо-наукової підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст”. Курс є провідним у системі педагогічної підготовки.

Навчальна дисципліна включає три модулі.

У межах першого модуля визначено два змістові модулі.

У першому змістовому модулі “Шляхи розвитку інклюзивної освіти в Україні” викладено питання, які є її теоретичною основою. Методологічні та законодавчо-нормативні засади інклюзивної освіти, міжнародне та українське законодавство й нормативно-правові акти в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, основи модернізації спеціальної освіти та інші розкривають державну політику в справі інклюзивної освіти дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку.

У другому змістовому модулі розкривається “Практика організації інклюзивної освіти”.

Головна спрямованість другого модуля (навчальний проект) полягає у формуванні творчого розуміння і розв’язання проблем університетської освіти.

Третій модуль передбачає здійснення контролю з кожного змістового модуля з метою з’ясування рівня засвоєння студентами змісту конкретного модуля.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 1,5	0101 Педагогічна освіта	нормативна
	7.010101 Дошкільна освіта	
Модулів 3	Дошкільна освіта Початкова освіта Соціальна педагогіка	Рік підготовки: 5
Змістових модулів 2		Семестр: 10
ІНДЗ: є		Лекції 10 год.
Загальна кількість годин 54		Практичні (семінари) 8 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних – 1,5 самостійної роботи – 0,5 індивідуальної роботи – 0,5	Спеціаліст	Самостійна робота 18 год.
		Індивідуальна робота 18 год.
		Форма контролю: <u>залік</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу – засвоєння філософських, нормативно-правових та організаційних основ інклюзивної освіти.

Завдання вивчення курсу: систематизація знань студентів щодо основних положень інклюзивної освіти; формування у студентів уявлень про побудову стратегій взаємодії з батьками вихованців та спеціалістами; формування уявлень щодо професійно важливих властивостей особистості педагога.

Знання й уміння студента після опанування курсу:

Працюючи над вивченням курсу, студент має засвоїти такі **знання**:

- особливості спілкування з різними категоріями дітей з порушеннями психофізичного розвитку;

- принципи командної роботи;

- сутність та завдання корекційно-розвивальної роботи та основи диференційованого викладання.

та оволодіти **уміннями**:

- ефективно взаємодіяти з іншими педагогами, спеціалістами, батьками дітей з особливими освітніми потребами;
- створювати індивідуальні навчальні програми для дітей з особливостями психофізичного розвитку на основі діагностики їхніх потреб;
- здійснювати необхідні адаптації/модифікації курикулуму й методики викладання.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Змістовий модуль 1. Шляхи розвитку інклюзивної освіти в Україні

ТЕМА 1. Методологічні та законодавчо-нормативні засади інклюзивної освіти (год. – 2).

Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи. Інклюзія – стратегія міжнародного законодавства. Українське законодавство та нормативно-правові акти в галузі спеціальної та інклюзивної освіти.

ТЕМА 2. Основи модернізації спеціальної освіти (год. – 2).

Характеристика спеціальної освіти в Україні. Спеціальні заклади як кадровий та навчально-методичний ресурс інклюзивної освіти. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей в Україні та в розвинених країнах світу. Основні напрями модернізації освітньої галузі. Огляд сучасних українських та міжнародних досліджень у галузі освіти дітей з особливими потребами.

Змістовий модуль 2. ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

ТЕМА 3. Роль батьків у інклюзивному процесі (год. – 2).

Партнерство між родиною і школою як необхідна передумова успішної інклюзії. Права батьків. Комунікація з батьками, налагодження стосунків. Погляди батьків на освіту. Приклади справжньої та змістовної праці з батьками.

ТЕМА 4. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Співробітництво та основні принципи командного підходу (год. – 2).

Корекційно-розвивальна робота та її значення при навчанні дитини з особливими потребами. Співробітництво з колегами: вчителями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вчителів та ін. Розуміння роботи та ролі інших фахівців, а також місця вчителя у динамічній системі. Комунікація з іншими фахівцями та командний підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами.

ТЕМА 5. Індивідуальне та стандартизоване оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими потребами (год. – 2).

Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів. Складання індивідуального навчального плану. Модифікація та адаптація курикулуму.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. Роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Шляхи розвитку інклюзивної освіти в Україні.							

Тема 1. Методологічні та законодавчо-нормативні засади інклюзивної освіти..		1	-	-	4	4	
Тема 2. Основи модернізації спеціальної освіти.		1	-	-	4	4	
Разом за змістовим модулем 1		2	-	-	8	8	
Змістовий модуль 2. Практика організації інклюзивної освіти.							
Тема 3. Роль батьків у інклюзивному процесі.		2	2	2	2	2	
Тема 4. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Співробітництво та основні принципи командного підходу.		2	2	2	2	2	
Тема 5. Індивідуальне та стандартизоване оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими потребами.		2	2	2	4	4	
Тема 6. Диференційоване викладання – задоволення потреб усіх вихованців. Залучення дітей та батьків до диференційованого викладання.		2	2	-	2	2	
Разом за змістовим модулем 2		8	8	6	10	10	
Усього годин	54	10	8	6	18	18	

5. Темы практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Роль батьків у інклюзивному процесі. Партнерство між родиною і школою як необхідна передумова успішної інклюзії. Права батьків. Комунікація з батьками, налагодження стосунків. Погляди батьків на освіту. Приклади справжньої та змістовної праці з батьками.	2
2	Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Співробітництво та основні принципи командного підходу. Корекційно-розвивальна робота та її значення при навчанні дитини з особливими потребами. Співробітництво з колегами: вчителями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вчителів та ін. Розуміння роботи та ролі інших фахівців, а також місця вчителя у динамічній системі. Комунікація з іншими фахівцями та командний підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами.	2
3	Індивідуальне та стандартизоване оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими потребами. Сутність та завдання стандартизованого та індивідуального оцінювання. Аналіз якісних показників індивідуального оцінювання. Тести, їх призначення та застереження щодо застосування. Розробка змісту порт фоліо.	2

4	Диференційоване викладання – задоволення потреб усіх вихованців. Залучення дітей та батьків до диференційованого викладання. Диференційоване викладання в інклюзивному навчанні. Сучасні методики диференційованого викладання. Педагоги, батьки та діти – партнери у навчанні.	2
Разом		8

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Методологічні та законодавчо-нормативні засади інклюзивної освіти. 1) Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. 2) Підготовка до практичного заняття.	4
2	Основи модернізації спеціальної освіти. 1) Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. 2) Підготовка до практичного заняття.	4
3	Роль батьків у інклюзивному процесі. 1) Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. 2) Підготовка до практичного заняття.	2
4	Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Співробітництво та основні принципи командного підходу. 1) Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. 2) Підготовка до практичного заняття.	2
5	Індивідуальне та стандартизоване оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими потребами. 1) Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. 2) Підготовка до практичного заняття.	2
6	Диференційоване викладання – задоволення потреб усіх вихованців. Залучення дітей та батьків до диференційованого викладання. – 2 год. 1) Самостійне опрацювання теоретичних основ матеріалу. 2) Підготовка до практичного заняття.	2
Разом		18

7. Індивідуальні завдання

1. На основі аналізу науково-методичної літератури, педагогічної преси підготувати реферати за нижче вказаною тематикою:

- "Важливість законодавства для впровадження інклюзивної освіти"
- "Сучасні тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні"
- "Міжособистісні стосунки учнів початкових класів (дітей дошкільного віку) в інклюзивному середовищі".
- "Характер та зміст взаємодії у процесі інклюзії".
- "Співпраця між педагогами та батьками у процесі інклюзії".
- "Залучення батьків до процесу інклюзивного навчання".
- "Роль педагогів (вихователів, соціальних педагогів) у процесі інклюзивного навчання".
- "Основні принципи командного підходу в інклюзивній освіті".
- "Соціальна модель порушень розвитку".

- "Медична модель порушень розвитку".
- "Інклюзивна освіта як наукова проблема".
- "Нормативно-правова база інклюзивної освіти: аналіз українського законодавства".
- "Нормативно-правова база інклюзивної освіти: аналіз міжнародного законодавства "
- "Характеристика зарубіжних науково-практичних підходів щодо інклюзивної освіти дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку".
- "Роль інклюзивного середовища у формуванні особистості дітей із особливими освітніми потребами".
- "Особливості медико-психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку (учнів початкових класів), які потребують корекції психофізичного розвитку".
- "Специфіка моніторингу індивідуальних досягнень дітей дошкільного віку (учнів молодшого шкільного віку) з психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання "
- "Програмно-методичне забезпечення інклюзивної освіти в практиці роботи ДНЗ (початкової школи)".
- "Моделі реалізації інклюзивної освіти в умовах загальноосвітнього навчального закладу "

Обсяг реферату – 8-10 сторінок тексту комп'ютерного набору. Робота має складатись з таких основних частин: титульна сторінка (на ній вказати кафедру, тему, прізвище студента, ім'я, рік); зміст, висновки, список використаних джерел(не менше 15 найменувань).

2. Охарактеризуйте види діяльності вихователя (соціального педагога, вчителя початкових класів) в групі загальноосвітнього закладу (ДНЗ, початкова школа).

3. Дайте обґрунтування необхідності та можливості реалізації інклюзивної освіти підходу щодо виховання дошкільників (молодших школярів) із особливими освітніми потребами.

4. Складіть схему форм корекційної допомоги дошкільникам (молодшим школярам) із психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання.

5. Складіть модель інклюзивної освіти в Україні (на основі аналізу наукових джерел).

8. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

Залік з курсу проводиться згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу» (п.ІV.8.).

Питання до заліку з курсу «Основи інклюзивної освіти»

1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.
2. Інклюзія – стратегія міжнародного законодавства.
3. Українське законодавство та нормативно-правові акти в галузі спеціальної та інклюзивної освіти.
4. Характеристика спеціальної освіти в Україні.
5. Спеціальні заклади як кадровий та навчально-методичний ресурс інклюзивної освіти.
6. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей в Україні та в розвинених країнах світу.
7. Основні напрями модернізації освітньої галузі.
8. Огляд сучасних українських та міжнародних досліджень у галузі освіти дітей з особливими потребами.
9. Роль батьків у інклюзивному процесі.

10. Партнерство між родиною і школою як необхідна передумова успішної інклюзії. Права батьків.

11. Комунікація з батьками, налагодження стосунків.

12. Погляди батьків на освіту. Приклади справжньої та змістовної праці з батьками.

13. Корекційно-розвивальна робота та її значення при навчанні дитини з особливим потребами.

14. Співробітництво з колегами: вчителями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вчителів та ін.

15. Розуміння роботи та ролі інших фахівців, а також місця вчителя у динамічній системі.

16. Комунікація з іншими фахівцями та командний підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами.

17. Індивідуальне та стандартизоване оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими потребами.

18. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів.

19. Складання індивідуального навчального плану.

20. Модифікація та адаптація курикулуму.

8. **Методи навчання:** ділові та рольові ігри, розв'язання педагогічних ситуацій, перегляд відеозаписів, дискусії, самоконтроль.

9. **Методи та засоби діагностики успішності навчання:** поточне та усне опитування, письмовий контроль, практичний контроль, тестовий контроль, написання рефератів, ділові та рольові ігри, дискусії, самоконтроль.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль (мах = 40 балів)				Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1				Модуль 2	Модуль 3	
Змістовий модуль 2				ІНДЗ	МКР	
Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	8	60	100
8	8	8	8			

Модуль 1

Змістовий модуль 2. **Практика організації інклюзивної освіти.**

Теми 5-8. 8 балів:

5 – виступ на занятті;

3 – тестове завдання.

Модуль 2

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (навчальний проект) – 8 балів.

Враховується:

- оформлення дослідження (титульна сторінка, план, висновки, списку використаних джерел);
- відповідність змісту темі індивідуально-дослідницького завдання;
- повнота відображення змісту проблеми;
- наявність узагальнюючих таблиць, структурних блок-схем;
- обсяг опрацьованих інформаційних джерел;
- розробка та захист матеріалів презентації;
- практично-методична цінність виконаної роботи;
- чіткість категоріального апарату;
- аналіз нормативних документів;
- наявність власної позиції автора щодо досліджуваної проблеми.

Модуль 3

Модульні контрольні роботи (форма проведення: тестування) – 60 балів. Загальна кількість балів визначається підсумовуванням балів, які були отримані студентом на основі виконання контрольних завдань з кожного змістового модуля.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
75 – 81	C	
67 -74	D	Задовільно
60 – 66	E	
1 – 59	Fx	Незадовільно

11. **Методичне забезпечення:** нормативно-правова база дошкільної та спеціальної освіти, навчальні підручники та посібники з корекційної педагогіки

12. Список джерел

1. Выготский Л. С. Коллектив как фактор развития дефективного ребёнка [Текст] // Собрание сочинений. – Т. 5. – М., 1983.
2. Дефектологічний словник: навчальний посібник / за ред. В.І. Бондаря, В. М. Синьова; [упоряд. В. М. Тімашова]. – К.: «МП Леся», 2011. – 528 с.
3. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам. Книга 3. / За ред. В.І.Бондаря, В.В.Засенка. – К.: Науковий світ, 2006. – 210 с.
4. Зайцев Д.В. Интегрированное образование детей с ограниченными возможностями // Социологические исследования. 2004. №7. С. 127-132.
5. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О.О., Дятленко Н.М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В.І. – К.: Тов. «Видавничий дім «Плеяди». – 2011. – 100 с.
6. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. – К.: «Самміт-Книга». – 2009. – 272 с.
7. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади. – К., 2007. – 458 с.

8. Колупаєва А., Найда Ю., Таранченко О., Єфімова С., Слободянюк Н., Луценко І., Будяк Л. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Л. Даниленко. – К., 2007. – 172 с.

9. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Текст] // Соціальний педагог. - 2010. - № 4(квітень). - С. 3-6.

10. Пасторова А.Ю. Психологические и психофизиологические характеристики дошкольников с обычным развитием в группах интеграции [Текст] / А.Ю. Пасторова // Дефектология. – 2008. – № 6. – с. 78-84.

11. План заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року [Текст]: затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.12.09 р. // Інформ. зб. Міносвіти і науки України. - 2010. - № 1/2. - С. 41-46.

12. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу // Нормативні документи. Для завідуючих ДНЗ / Упорядник Чала Т.Т. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – 528 с.

13. Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009/2012 роки [Текст] : наказ М-ва освіти і науки України 11.09.2009 р. // Інформ. зб. Міносвіти і науки України. - 2009. - № 30. - С. 3.

14. Пояснювальна записка до Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 рр. [Текст] : додаток до наказу М-ва освіти і науки України від 11.09.2009р. // Директор школи. - 2010. - № 1(січень). - С. 26-31.

15. Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України про освіту (щодо інтегрованого та інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах) [Текст] : проект // Соціальний педагог. - 2010. - № 8(серпень). - С. 6-20.

16. Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у ЗНЗ на 2009-2012 роки [Текст]: наказ М-ва освіти і науки України від 11.09.2009 р. // Управління освітою. - 2009. - № 22(листопад). - С. 28-31.

17. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. – № 2. – 2004. – с. 6-11.

18. Шипицына Л.М. Интеграция – ведущее направление специального образования в России на рубеже XXI века/Л.М.Шипицына//Инновации в российском образовании: специальное (коррекционное) образование 2000. – М.: Изд-во МГУП,2000. – С.12-17.

19. Ярская-Смирнова Е.Р., Лошакова И.И. Инклюзивное образование детей инвалидов // Социологические исследования. – 2003. – № 5. – С. 100-106.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Данилова Е.В. Инклюзивное образование как долгосрочная стратегия [Электронный ресурс] // Соцполитика – информ.-аналит. портал. – 2007. – URL: <http://socpolitika.ru/rus/conferences/3985/3986/3988/document4065.shtml> (20.09.10).

2. Инклюзивное образование в контексте современной социальной политики [Электронный ресурс] // Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. - 2010. - № 1. – URL: <http://health.best-host.ru/inclusion/> (20.09.10).

3. Инклюзивное образование : проблемы совершенствования образовательной политики и системы : материалы Междунар. конф., 19-20 июня 2008 года / [редкол.: Г.А. Бордовский (пред.) и др.]. – СПб. : Изд-во РГПУ, 2008. - 215с.; То же [Электронный ресурс]. - URL:<http://socpolitika.ru/files/rus.pdf> (20.09.10).

4. Инклюзивное образование. Справка [Электронный ресурс] // РИА Новости : [сайт]. – 17.09.09. – URL:<http://rian.ru/> (20.09.10).

5. Интегрированное (инклюзивное) образование: генезис и проблемы внедрения [Электронный ресурс] // МГПУ: [сайт]. – М., 2007. – URL:<http://mgpu.ru/article.php?article=129> (20.09.10).

6. Корой Е.Ф. Особенности инклюзивного образования в республике Молдова [Электронный ресурс] // Минский городской методический портал. – Минск, 2009. – URL: <http://mp.minsk.edu.by/s> (20.09.10)